

GAZETA TRANSILVANIEI

Onor.
Biblioteca Universității

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
unui comitet de redacție.
Atelierile tipografiei „Astra” Tf 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA
1838
GH. BARIȚIU ȘI SFINȚIT DE LUPTUL PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA
B-dul REGELE
Abonamentul anual lei 3.
Anunțuri și reclame după t.

Nr. 89 Inreg. Trib. Brașov S. II No. G. II. 71/942

15 Noembrie 1942

Anul 105

Se regăsesc Clujenii

de V. Branisce

Duminecă va avea loc constituirea filialei Brașov a Asociației „Prietenii universității clujene”. Cu acest prilej, președintele asociației, profesorul Dr. Iuliu Hațieganu va ține o conferință publică în sala „Astra”, așa cum a fost conferințele similare în alte centre importante ale Transilvaniei.

Pentru intelectuali brașoveni, fii ai universității clujene, ca și pentru toți prietenii acestei universități, înființarea filialei Brașov constituie o manifestare de o covârșitoare importanță. Este un nou prilej de a dovedi celor ce au ochi să vadă și urechi să audă că Universitatea Daciei superioare, în cei douăzeci de ani de activitate, a fost un factor important de cultură, îndeplinindu-și cu prisosință datoria. Ea a împrăștiat lumină pe întreg cuprinsul țării. O-i încotro îți vei îndrepta pașii, întâlnești în locuri de răspundere foști studenți ai universității din Cluj. Urmele pașilor lor se pierd, troienite de zăpadă, până în zările răsăritului.

Bastion de înaltă cultură românească, universitatea Regele Ferdinand, printr-o activitate bogată și rodnică, a dovedit lumii drepturile ei organice de existență. Marele număr de intelectuali, porniți în viață de pe băncile acestei universități, sunt cea mai vie mărturie a rădăcinilor adânci pe care această instituție le-a împlântat în viața poporului nostru.

Asociația ce acum la ființă urmărește o strângere de rânduri și o solidarizare a tuturor forțelor naționale.

Dacă, până ieri, purtam fiecare în parte iocana cetății universitare părăsite, dacă gândurile ne rătăceau fugare pe drumurile amintirii, de astăzi încolo nu mai suntem singuri.

Organizați, formăm o unitate de gândire, de simțire și mai ales o unitate de credință.

Înșiruți în jurul focarului de lumină, din care ne-am împărtășit în anii grei ai formării noastre intelectuale, și de unde ne-am dobândit elanul și credința, vrem să contribuim prin strădania noastră conștientă, de astăzi, la ridicarea universității pribegite în vechile ei drepturi.

Din multul pe care ni l-a dat, vrem să-i restituim o fărâmiță. Dar neînsemnatele noastre contribuții au o imensă valoare morală. Ele se încheagă ca verigile unui lanț, menit să încingă universitatea și s'o apere de orice lovire. Un lanț viu format din trupurile noastre, dar mai ales din tăria morală a credinței ce-o avem.

Uniți în jurul universității clujene, călăuziți de conștiința că această universitate și-a îndeplinit în scurta ei existență o menire istorică, — pentru a cărei realizare s'au sbruciumat generații de înaintași, — conștienți că opera ei culturală a vindecat rănile unor împilări milenare, aducem un cald salut profesorului Iuliu Hațieganu, și-i urăm bun sosit în cetatea atâtor mișcări de afirmare românească.

Măi, Buga!

de Ion Colan

Mi-e sufletul greu de multul pe care-l am de spus în locul tău.

De s'ar ușura, spunându-l, mă'n-cercă teama că, totuși, numai tu ai pricepe. Iară eu pentru cei vii moiu peana 'n călimară și scriu cu sângele tău muștrare ce n'a fost scrisă.

Ție, mă băiatule, îți aprind candela ce nu ți-a fost dat să-ți ardă la căpătâiu. Iar Țara de dincoace de prăpăd se va cutremura, poate, și va pricepe că vremurile au avut în tine omul lor, nezăpăcit de discursuri, de cărți, de înțelepte judecăți asupra celor ce-ar fi putut să fie, dacă n'ar fi fost precum este.

Că mai mult decât ai dat, dovadă în veac de ce ai priceput tu să faci pentru țară, la o răspântie a ei, nici Dumnezeu nu ți-ar fi putut cere.

Și-acuma, rumâne, ascultă.

Buga, insul ăsta de care n'ai mai auzit, care-ți supără auzul cu numele lui de tunet, a fost adunat de camarazi într-o foaie de cort, așa cum își aduna el fânul cu grebla, din livadă.

Prietene, care-ți bei spritul în tihnă la cafeneaua cu aer condiționat și Dumneata, frumoasă și îngrijită doamnă, n'aveți de unde ști cum vine asta, că nici grebla nu v'a bătătorit palmele înmănu-

șate, nici vânturile nu v'au ars buzele plesnite de sete. Să v'o spun eu:

Ședea, sergentul Buga, la vreme de seară, în amplasamentul mitralierii lui. În groapă, adică. În față câmp, undeva dușmanul și pretutindenii Dumnezeu. Că nicăiri nu-i mai aproape Dumnezeu de tine, ca acolo.

Mitraliera, în mâinile sergentului, se răstăea la cei din față. Li-niște de-ar fi fost, și încă nimenea n'ar fi putut auzi aripioarele proiectilului de Brandt spintecând aerul în curbă înaltă și lăsându-se mișelnic drept pe trupul încordat al băiatului. Nu s'a auzit decât bufnitura metalică a exploziei. Din Buga nu mai rămăsese decât resturi de abator, svârlite 'n vânturi, pe câmp și peste camarazii dealături. Cădea din cer, în groapa fiecăruia, ceva din sergentul dela a 8-a. Fiecare a adunat, în foaia de cort, ce-a căzut de sus și ce-a mai găsit a doua zi, printre bulgării de lut uscat.

Asta s'a întâmplat la Seit-Assan.

Azi, în cimitirul dela Islam-Terek, prin mijlocul Crimeei, e o Cruce și pentru Buga.

De-atunci vremea n'a stat pe loc. Buga s'a multiplicat în mii și zeci de mii de exemplare. Că de n'ar fi fost dăruirea aceasta necondiționată a celor cuprinși, de

mine, simbolic sub acest nume, țara n'ar fi avut tihna de-a se mai gândi la binele diferitelor ipoteze.

Fără Nicolae Buga, cumplit de deșteptii punători la cale din stradă ai țării, s'ar fi trezit, într-o bună zi, rupți de lângă ai lor și trimiși în viligiatură forțată pe malurile râurilor Ob, Ienisei și Lena, așa cum au fost duși și alții, în țara cea fără de hotar a Siberiei. Fără el ne-am fi tăvălit cu toții în troaca de nivelare a claselor sociale după sistemul Kremlinului, lăsând urmașilor amintirea unui trecut de ticăloșie națională. Fără Buga nimeni nu s'ar mai fi plâns de cele două zile fără carne, când toată lumea ulițarnică și nemulțumită își incurcă zilele cu carne de pui.

Și-acum te întreb, cetățene, țăran sau domn: pe lângă ce a dat Buga, mai ai tu dreptul să te plângi? Și față de plantațiile de cimitire românești din Nistru până în Volga, Valea Cubanului și creștele Caucazului crezi că mai ai dreptul să-ți formulezi savantele-ți ipoteze privind viitorul neamului tău?

Fă-o, șoptit sau pe față, dacă îți închipui că sângele lui Buga

— Continuare în pag. 3 —

FOILETONUL
GAZETEI TRANSILVANIEI

Ceva despre problema influențelor literare

de Ion Gherghel

Mai întâi câteva cuvinte... pro domo.
Se împlinesc, în curând, doi ani de când am început să public în foiletonul „Gazetei Transilvaniei” câteva crâmpie din cercetările mele de literatură comparată

Invitat, în mai multe rânduri, de un „redactor răspunzător” — în toamna sbruciumatului an de refugiu — să colaborez la Gazeta întemeiată de George Barițiu, m'am grăbit, cu zăbava impusă de împrejurări, să-i încredințez pentru tipărire ceva despre felul cum s'a reogândit o parte din opera poetică a

lui Schiller în literatura românească. Au urmat, apoi, alte foiletoane, menite să deslușească câte ceva din raporturile literare dintre noi și Germani, precum și alte probleme de ordin cultural și artistic.

Odată cu trecerea acestei foi sub egida „Astreii”, colaborarea mea a încetat, deși noua conducere a Gazetei m'a onorat, din primul moment, cu invitația să-mi dau și pe mai departe concursul la cea mai veche foaie nu numai din Ardeal, ci de pe întreg rotocolul pământului românesc.

Am crezut, însă, că este o datorie de onoare să-mi țin cuvântul dat în altă parte.

Considerându-mă acum deslegat de angajamentul moral, mă întorc la vatra strămoșească dela „Gazeta Transilvaniei”.

*

Ceea ce voiu publica, de acum înainte, în foiața acestei gazete, vor fi, în primul rând, chestiuni privitoare la raporturile literare germano-române. Pentru specialiștii care mi-au urmărit publicațiile de bibliografii critice, problema aceasta este, parțial, cunoscută. Studiile de literatură comparată nu sunt însă accesibile tuturor. De aproape două decenii mi-am îndreptat privirile — în Biblioteca Muzeului Limbii Române din Cluj și apoi în Bibl. Academiei Române din București —

INSTANTANEE

Sub vraja aminfirilor

O baltă verde, câteva fire de stuf uscat, o laviță schioapă și alături gara, — iată peisajul ce trebuia să-mi farmece ochii și să-mi încâtușeze atenția timp de trei ceasuri, până la sosirea trenului accelerat.

Peisajul ca peisajul, ar fi mers el cumva, numai cât acesta se ținea de gară, gara aparținea și ea unui oraș și — cum de obicei în toate există o întâlnire — orașul acesta făcea parte dintr-o veche dragoste a mea, iar dragostea din tinerețe. Și el, idealul meu din acele fericite vremuri, locuia aci, în orașul de care vă spun. De sute și de mii de ori trecuse pe aci, pe unde treceam eu acum, călcăm pe urma pașilor lui, admiram peisajul (vorbă să fie!) pe care-l admirase de atâtea ori el, așteptând ca mine trenul, odihnișe pe banca aceasta, ce nu va fi fost doar schioapă totdeauna. Potop de amintiri mă năpădiră. Tinerețea-mi, o apariție serafică, frumoasă, îmi surâdea dincolo de baltă și se depărta făcându-mi semn cu mâna de adio. În fundul mocirlei lor broaștele cântau a pustiu și a vremelnicie. M'am ridicat și-am intrat în mica sală de așteptare. Fugeam nu de răcoarea serii, ci mai mult de năvala amintirilor ce mă năpădiseră ca un roi de albine.

În sală nu mai era nimeni. Am scos o carte din ghlozdan și tocmai mă pregăteam să citesc, când, dintr'un exces de economie inexplicabil, un slujbaş al gării stinse lampa. Iar am ajuns la banca mea, la broaște și iar prinseră amintiri din trecut să-mi biciuiască sufletul. Sub puterea lor nemăsurată m'am pomenit că ies din gară și înaintez pe pavaul îngust către oraș. Mergeam încet și cântăream în gândul meu vorbe și fapte ce nu se mai puteau acum schimba. Îm părea rău de tot ce făcusem, de tot ce grăisem odinioară, Cu totul alfel trebuia să fac și n'ar fi murit iubirea noastră...

Un fluierat scurt mă trezi din gândurile mele, ca dintr'un vis urât când ți se pare că te atacă cineva. M'am repezit pe peron, dar până să ajung acolo trenul se pusese deja în mișcare. Am avut apoi timp destul până la patru ore dimineața să mă vindec complet de dragostea aceasta și s'o blestem.

Ecat. Pitiș

Spicuirii

din dicționarul greșellor noastre de limbă

de Ax. Banciu

Neromânească e și tot mai des întrebuințată înlocuire a locuțiunii prepoziționale de timp înainte de (precedând un verb la infinitiv) cu înainte să.

Cităm.

(Regența) nu va fi pusă în situația să congedieze guvernul d-lui V. Br. înainte ca acesta să-și fi atins scopul guvernării sale provizorii etc. (Cv. 7 VII 1828 p. 1, c. 5).

Să se retragă dela cârmă înainte ca să ajungă până la ultima scadență a greșellor săvârșite. (Cv. 6 X 1930 p. 4, c. 5).

(D-l Hederson) a spus în esență că așteaptă explicații complimentare dela guvernele din Berlin și Viena, mai înainte ca să se poată exprima hotărât asupra urmărilor acordului propus. (Cr. 30 III 1931 p. 8, c. 4).

Un hamal îi smulse geamantanul și mai înainte ca să protesteze, acesta era departe. (Brașovul Literar și Artistic nr. 8—9 1933 p. 111, c. 1).

Mat înainte ca să-l fi cunoscut ai săi, îl cunoștea marele profesor și jurconsult Le Fur. (Cr. 10 VII 1941 p. 1, c. 1).

Cu mulți ani înainte ca să vină prăbușirea militară de azi (în Rusia). (Univ. 26 VII 1941 p. 1, c. 3).

Mai înainte ca să-mi învăț rolul,

gândesc (!) la înfățișarea exterioară pe care trebuie să o aibă personajul. (Univ. Lit. 27 VI 1942 p. 2, c. 6).

Românul zice: înainte de a-și fi atins scopul; mai înainte de a ajunge; mai înainte de a se putea exprima; mai înainte de a protesta. Ș. a. m. d.

Destul de frecventă e și înlocuirea conjucției îndatăce prin imediat ce.

„(Partidele politice) imediat ce iau frânele puterii în mână, uită aceste datorii”, — scrie cineva. (Cv. 30 I 1931 p. 1, c. 5, sus).

Altul, în alt ziar, constată că „totul a căzut în dezinteres imediat ce s'a cunoscut rezultatul desbaterilor”. Etc.

Decât, cecece i se șade băștinășului îndatăce, nu i se șade veneticului imediat ce. Cum nu ți se șade, fiindcă devii caraghios, să porți frac, având în picioare opinci. Sau, cum nu se potrivește la cojoc ciobănesc, ghețe de lac.

Dacă neologismele, în anume cazuri, sunt admise, necesare chiar în vocabularul limbii, elementele care țin de structura limbii — și conjucțiile, ca și prepozițiile, sunt dintre acestea — nu pot fi priticocite ca băuturile, nici „modernizate” ca niscai demodate toalete femeiești.

Folklor românesc
(din Ardeal)

Tărostire¹⁾

Este-o vorbă ș'o 'nghiare
Dela cratul nost cel mare²⁾

Frumos vă roagă,
Frumos vă rugăm,
La un scaun de hodină.
La un pahar de băutură
Și la multă voie bună.
Dacă nă-ți asculta
Pălăria din cap ne vom lua
Și foarte frumos ne vom ruga:

Să veniți,
Că n'aveți să fîți bănuți,
Că știți dumneavoastră bine,
Și prea bine,
C'aceasta nu-i cale de călătorie,
Ci-i cale de cununie
Și nu se face făr' de oameni de omenie.
Poate vorbe sunt mai multe
Însă nu le știm răspunde.

Îți face bine și-ți ierta
Pe cât am știut cuvânta.
Că uite ce este:
Pe mâne vă pofteste
La nunta sa . . . . .³⁾
(Dacă sunt poftiți să stea pe scaune,
răspund):

„Navem scaun de ședere,
Nice loc de rămânere;
Avem cale de călătorie,
Dumnezeu ca să vă fie”.

Culeasă de I. Sassu-Ducșoara
din com. Someș-Guruslău jud.
Sălaj, 1939, dela drumarul
D-tru Barbur.

1) Chemare la nuntă O fac chemătorii.
2) Numele întreg al mirelui
3) Numele mirelui sau cine i-a trimis.

PREDICI ÎN PUSTIU

Vitrina iluziilor

Nu știu în care roman al lui Cronin, doctorul englez care la 30 de ani a părăsit medicina spre a se dedica literaturii, câștigând cu-romanele sale „Castelul Pălărierului”, „Citadela” și „Gran Canaria” laurii unei reputații mondiale, am dat de această expresie: „Vitrina iluziilor”.

În Gran Canaria tot de un medic e vorba, de Harvey Leith, care în urma unui eșec, injectând serul său unor suferinzi de meningită cerebro-spinală, pe care însă i-a obținut cu mare greu pentru experimentare și aceștia în stare muribundă, pierzând acești trei bolnavi e dat afară din serviciul Spitalului Victoria din Londra.

Spărgându-i-se brutal „vitrina iluziilor” sale, pribegeste disperat, fără nici un ideal, scârbit de viață, cu un vapor care-l duce în Insulele Canare din Atlantic. Aici este surprins de o gravă epidemie de friguri galbene, endemice în această regiune, și munca depusă aci eroic pentru salvarea celor bolnavi, cu prețul propriei sale vieți, îl reface sufletește. Reîntors la Londra se dedică iarăși muncii și iarăși își reface „vitrina iluziilor”.

„Vitrina iluziilor?” O expresie poetică numai, sau ceva necesar vieții? Eu cred că e bine să ai și tu o vitrină a iluziilor, care să-ți parfumeze viața, să-ți dea imbolduri noi de muncă și de luptă, să te ridice deasupra prozei, deseori așa de bălărane a vieții.

Dar vitrina dispăre dacă nu a grije de ea. O lovitură a sorții ți-o poate sparge și ție ca și când ai trânti o cărămidă în ea, de regulă însă dispăre dela sine, încă din primii ani ai tinereții, dacă nu mai ai niciun gând frumos pentru care să lupti, niciun ideal pentru care să te sbați, niciun vis, care să dea puțină poezie sensului vieții tale.

Nu-i bine să zici: Nu mai am nici o iluzie, nu mai am nici un ideal, s'au dus definitiv toate visurile mele. Vieța grea m'a adus la realitate.

Ești încă tânăr de tot? Să-ți cultivi vitrina iluziei unei căsătorii frumoase, a unei cariere strălucite, a unei înaintări în vis. Ești ajuns la vârsta maturității? Vei găsi noi iluzii pe ntru vitrina ta: copii bine crescuți și i ajunși departe, succese noi în carieră glorie, stima și respectul general.

Ești aproape de pensionare? A sosit vârsta cu cea mai frumoasă vitrină de iluzii: o mică fermă liniștită la pensionare, o dedicare cu totul preocupărilor plăcute sufletului, nepoței gălăgioși în jurul tău...

Nu te lipsi la nicio vârstă de vitrina de iluzii. Nu lăsa ca realitatea cruntă a vieții să-ți distrugă orice parfum, orice vis, așa de necesar sufletului tău.

Dr. M. Suciu-Sibianu

asupra acestei probleme. Am avut prilejul să mă conving din ce în ce mai mult că marele public cititor o cunoaște doar din auzite. Reluarea firului unor cercetări mai vechi se va face cu un dublu scop: De popularizare, în primul rând, și de completare a schițării raporturilor literare germano-române cu materialul inedit din ultimii șase ani. În special în timpul din urmă s'a accentuat influența culturii germane în România și pe teren literar. Nu va fi lipsit de interes să încopciem rezultatele cercetărilor din trecut (1923—1936) cu cele ale recoltei recente, în vederea schițării unui tablou de ansamblu.

După cum omul nu poate să trăiască izolat, ci simte nevoia societății, în care și prin care să se afirme, tot astfel literaturile popoarelor nu pot să ajungă la înflorire,

dacă nu se produce o interpenetrare reciprocă între bunurile culturale și literare. Traducerile și imitațiile după marile opere ale literaturii mondiale nu numai că nu constituie nicio primejdie pentru o cultură și literatură relativ tânără, cum e a noastră, ci sunt „transfuziuni sufletești” foarte necesare, îndeplinind funcția de „ferment al rodului autohton”, după cum s'au exprimat, în reviste și lucrări, cunoșcătorii acestei probleme.

Firește, se va ținea totdeauna cumpăna dreaptă. În primul rând se va avea în vedere cultivarea elementului literar autohton. Literaturile tinere, mai ales, vor avea grijă să nu se înjuge în imitații servile. Se vor împrumuta numai mlădițele străine, trunchiul însă va rămânea cel de baștină. E nevoie, așadar, de o asimilare cât mai com-

pletă a bunului cultural împrumutat. Numai astfel pot — după cuvintele pline de tâlc ale regretatului profesor N. Iorga — să servească „bunele traduceri după marile opere literare ale unei străinătăți mai înaintate, mai mult chiar decât producțiile originale, pentru a fixa rostul unui popor în mișcarea culturală a omenirii”. Nu prin zăvorșirea porților culturii, nu prin astuparea ferestrelor pe unde ar putea să pătrundă razele binefăcătoare ale soarelui literaturilor mondiale se poate ajunge, așadar, la întărirea literaturii proprii, ci, dimpotrivă, prin deschiderea lor generoasă.

După potolirea valurilor acestui războiu planetar va veni o vreme când vor putea să pună cât mai mulți intelectuali români umărul pentru înstăpânirea unei direc-

tive sănătoase a problemei influențelor literare. Până acum s'a procedat, la noi, fără nici un sistem, la voia întâmplării. Nu tot ce s'a tradus e bine ales și nu tot ce s'a ales e bine tradus. Bunii traducători n'au fost deloc încurajați. În schimb a crescut buruiana celor nepregătiți pentru această problemă, mult mai dificilă și mai plină de răspundere, decum se crede în deobște.

Vor avea de veghiat în viitor toți oamenii de bine, cărora le zace la suflet întărirea culturii și dezvoltarea literaturii românești, să nu mai lase pe autorii mari ai literaturilor universale pe mâna traducătorilor mici și cu atât mai puțin pe seama editorilor lacomi. În acest punct vor avea un cuvânt greu de spus, în primul rând, factorii de răspundere.

Vorbe și fapte

de I. Bozdog

In numărul 77 din 4 Oct. a. c. amalam unul din neajunsurile elementului românesc din colonia Bod, jud. Brașov, în legătură cu instrucția-copii, pentru care fapt am fost aspru criticat de către o anumită stațiune radiofonică.

Am fost acuzat de ură, spirit de intoleranță și agitație, prin care aș împiedeca conviețuirea pașnică între cetățenii țării.

Cu toate aceste învinuiri, fiind convins că servesc o dreaptă cauză românească, îmi permit să arăt, de astădată, starea de inferioritate materială și intelectuală, și morală în care e ținut elementul românesc în acea colonie.

In urma legilor de românizare și naționalizare s'a ajuns la o majoritate numerică românească de 58,5 a muncitorilor și angajaților.

Posturile de comandă, control și îndrumare însă continuă să fie tot în mâini care nu vreau să priceapă că sistemul de privilegii și tratament de preferință a elementului unguresc trebuie să înceteze și că nu se poate ca un administrator tehnic român să fie comparat la salariu cu un magazioner.

Nu este admisibil ca salariul minim fixat pentru un muncitor român calificat să fie de lei 27,50, iar pentru unguri și slovaci lei 32, iar la cei specializați minimul la Români e de lei 25, în timp ce la Unguri e 27,50 ora.

La muncitorii români necalificați minimul este de lei 23, iar la unguri și slovaci lei 25.

La muncitoarele românce necalificate maximul de salar este de lei 20, pentru germane 18,75, pentru unguroaice 25, iar pentru străine lei 32.

Analizând mediile salariilor de bază plătite muncitorilor, repartizate pe naționalități, ne dau următorul tablou:

	Rom.	Magh.	Slov.	Străini
Mediile calificați	35,77	41,69	43,55	48,75
„ necalific. b.	24,38	25,23	25	
„ „ f.	18,86	19,55		

Pe aceeași bază de favoritism sunt repartizate și locuințele, și favorurile în natură.

Personalul tehnic (ingineri maeștri) în raport cu numărul și naționalitatea

„Din Țara Cățanelor Negre“

P s a l m

Au rămas prăpădite prin vremuri și 'n cărți minunile Tale,
In holdele noastre nu mai dăm peste urmele pașilor Tăi de sandale.
Femeilor nu Te mai arăți să-ți adape din coafe setea lângă fântână,
Nici pruncii nu ni-i mai iei să le porți pașii și inimile de mână.
Ne ocolești aleșii, ispitele nu le mai înfrânți pe genuni,
Inzadar ochii te cată, nu le-ai hărăzit arătarea niciunei minuni.
Morții nu ni-i mai învii (O, de l-ai învia odată din lut pe Horta!
S'ar întoarce înfricoșată pe drumurile începutului înapoi istoria,
S'ar prăbuși peste veacurile sterpe sufletul lui cât câmpia de larg,
Că s'ar auzi și 'n cerurile Tale nimelnicile vremilor cum se sparg).

Doamne,

Rugile noastre nu-s pentru noi, sânt pentru cei mulți
Inchiși în Țara lor de aur, cu sufletul pe jar, descuiți.
Pentru ei va trebui și Tu, din veșnicie să te-arăți
Izbăvitor de-asupra miilor de sate plutind ca și-alte dați.
Pentru ei va trebui să te pogori pe plaiurile acestui pământ carpatin,
Ca să întri 'n negrită de mândrul Transilvaniei Ierusalim.
Au să iasă fetele și nevestele noastre să-și aștearnă sufletele 'n cale
Și te-om slăvi ca și acuma-s două mii de ani, în osanale.
Te-om purta pretutindeni să 'mplinim — precum Evangheliștii — scrisul,
Că nu ne-om sătura când ne-om vedea cu ochii, după-atâtea așteptări, visul.
Om trece prin holde și-ai să dai peste sufletele noastre crescute în splce,
In ele, la vorbele tale, toți morții răsmerițelor au să se ridice,
Și vom fi milioane lângă Tine, ca 'n ceasul Invierii de apoi,
Și-l vedea atunci că trebuia să te naști om numai pentru noi.

Minunile ți-au rămas departe, îndoielele în noi cioplesc săcure,
Deschide-ne drumul, Doamne, spre Țara de dincolo de pădure
După care tânjim și sângerând răbdăm în veac de trudă.

N'ar îndrăzni să răsără din neamul acesta, ca 'n Scripturile Tale, o Iudă,
Și-ai putea, de câte ori te-ar ajunge dorul, să ne străbați plaiurile,
Că n'ai mai ști care ni-s țarinile și care-s cerulul tău raiurile.

Doamne,

De l-ai învia pe Horia, numai odată prin inima neamului trecând să-l aud,
Te-aș duce în casa străbunilor mei să ospătăm la Năsăud,
Și 'ndrăgindu-ne omenia și, nespuse de cuminiți, țărani,
Te-ar albi și pe Tine în Țara Cățanelor Negre, ca pe moșu-meu, ani.
Poruncile tale le-am asculta supuși, cum se cade unui argat,
Că de n'ai fi Dumnezeu, ai vrea și Tu să mori cum mor țărani la mine 'n sat.

LUCIAN VALEA

muncitorilor este repartizat deasemenea defavorabil pentru elementul românesc. Nu e rău să se știe aceste lucruri,

mai ales că ni se fac atâtea imputări de intoleranță, de nedrepte măsuri ce le-am aplica față de minorități.

Măi, Buga!

de Ion Colan

— Continuare din pag. 1-a —

s'a împrăștiat, stropindu-și camarazii, pentru o experiență de laborator.

Nu uita, însă, că mâne tot un Buga își va pune 'n bătaie mitraliera să se încrunte la alții.

Casa e Buga: înconjurat de hiene și de javre, dă întâiu în hiene, că în potăile în piele de tigră are vreme să tot dea.

Așa fiind — poate ar fi mai cu-minte — să-i dăm lui Buga liniștea sufletească de-a isprăvi lucrul de care s'a apucat. Să nu-l facem să se adune în groapa-i dela Islam-Terek, să-și proptească voinica-i spinare în malul de lut care-l acopere și, ieșind, să-și răcnească durerea pentru neînțelegerea jertfei lui, răstignindu-ne în piroanele propriilor noastre păcate.

Că un Buga a mutat piatra de hotar dela Prut până la marginile de răsărit ale neamului lui și tot un Buga va termina și ce mai e de făcut.

Buga, băiatule, ți-am prins durerea 'n slovă și-am pus-o pe hârtie. Da' n'a 'ncăput toată.

Reviste și ziare ardeleni

Preotul Dr. Gh. Cotoșman continuă să publice studiul asupra „Limbi Dacilor“, în „Foaia Diecezană“, Caransebeș, No. 45, 1942.

Unirea dela Blaj închină No. 43 din 7 Nov. c. memoriei Mitropolitului Dr. Ioan Vancea din Buteasa.

Gazeta dela Turda, No. 128 din 8 Nov. c. aduce prețiosul reportaj al d-lui V. Dumitrache despre „Inmormântarea eroilor dela Vișag“ la care au luat parte peste 15.000 de români.

Sevastopol, 1942

Ce contează 5 care de luptă în Crimeea? *)

de col. Al. Petrescu și cpt. Aurel Marin

Noaptea a trecut, ca și cea dinainte, relativ calmă. Inamicul nu a mai îndrăznit să contraatace. Mici schimburi de focuri nu reușesc să impresioneze grosul.

Este o acțiune de presare continuă. Sevastopolul e măcinat zi de zi, deas de ceas, sfărâmat pe 'ncetul.

Dela început trebuie să înlăturăm o imagine ce ar putea să înșele. Bătălia dela Sevastopol nu a avut loc în oraș, în cetate. In momentul când trupele au ajuns în valea Ciornaia, la porțile Inkermann-ului și, de cealaltă parte, la Severnaia, cetatea nu mai exista.

Rezistența îndârjită, încâlnită, a trupelor din puternicele fortificații a fost înfrântă prin o și mai dărză acțiune de atac.

Cu greu se poate închipui o mai bună poziție de apărare, ca aici.

Terenul acesta, numai piatră, a oferit dela început posibilitatea unor adăposturi tari.

Amplasamente de tunuri, de arme automate, adăposturi pentru oameni, sunt toate scobite în piatră.

Pentru posturile de comandă de regiment și pentru posturile sanitare s'au găsit enorme grote imposibil de distrus, cu orice fel de armament.

In aceste grote nici efectul Stukas-urilor nu a fost prea mare.

Batalioanele arată oarecare enervare. Companiile din linia întâia raportează mereu pregătiri de contraatac, la inamic, ba într'un punct, ba în altul. Avem impresia că se exagerează. Sunt simple mișcări de trupe, înapoia liniei de luptă. Cer foc de artilerie și, la rândul nostru, nu precupețim nimic. Ii răscolim, din nou.

Nu a plouat niciodată, de când suntem pe poziție. Zilele sunt calde și și între orele 10 dimineața și 5 după amiază e arșiță de-a-binelea. Ar fi și de mirare să plouă. Din cauza atâtor trageri de artilerie, norii sunt împrăștiați, goniți către alte regiuni mai calme.

Sunt anumite ore când și la noi și la inamic activitatea e mai redusă. Sunt orele de masă.

Intre 11 și 12, aproape în fiecare

zi, nu se trage un foc. La fel către orele 7 seara.

Mergem la postul de comandă al regimentului german comandat de locotenentul colonel Reutter, spre a ne informa asupra situației generale și a mai sta de vorbă.

Un om de statură mijlocie și, deși în vârstă de 42 ani, cu o candoare de copil. Este totdeauna bine dispus. E îmbrăcat în chiloși și cămașe sport, cu capul gol.

Pe panta dela Trapez, abruptă, o cărare în stâncă, astupată cu un subțire strat de pământ, duce, cu trepte neregulate, în jos, cam 50 m.

Intr'o groapă îngustă, prelungită în afară cu foi de cort, e postul de comandă.

Locotenentul colonel Reutter mă primește afectuos. După ce examinăm situația — și e foarte bună, foarte bună! — discutăm despre tot felul de lucruri mărunte. De România e încântat... A fost în București... Despre soldații noștri are cuvinte bune: luptă excelent. Ii știa și până acum. Până la venirea noastră a luptat în colaborare cu regimentul românesc al locotenentului colonel Botez.

Sbârnăie telefonul. Adjutantul, un neamț subțire, tânăr și palid ca o față, apucă receptorul și vorbește repede, întretăiat, nervos. Are legătură cu Funkurile. Linia întâia semnalează... Inami-

cul atacă în sectorul Grupului... compania... Artileria trage... Tragerile sunt bine pregătite... Bine...

Ochi mari, albaștri, se îndreaptă către locotenent-colonelul Reutter care, deși a auzit despre ce-i vorba, nu se sinchisește și continuă să converseze cu mine.

Ridicând din sprincene, cu un gest ștrengăresc, amical, dă din cap, lateral, cu întrebarea nerostită: Ce e?

Adjutantul lasă receptorul și raportează scurt:

Inamicul atacă... 5 care de luptă... frontul la... E cazul să ascult cu luare aminte. Incercarea e în sectorul meu. Reutter se scoală și foarte liniștit dă ordin: Pune patefonul să cânte!... Hei, ce contează 5 tancuri în Crimeea!

Postul meu de comandă mă informează: contraatacul inamic respins. 2 care de luptă inamice au rămas distruse, pe teren, de focul tunurilor noastre anticar.

Chan-Kai-Schek a fost la înălțime... Sublocotenentul Efreim Surugiul a condus focul fără teamă...

Reutter aplaudă. Peste tot merge bine Situația pe restul fronturilor e favorabilă.

Comandamentul Armatei e mulțumit și-și exprimă satisfacția față de succesul obținut în sectorul nostru. Ne hotărîm să sărbătorim și noi succesul.

*) Din volumul „Sevastopol 1942“ de Col. Al. Petrescu și Cpt. A. Marin, sub tipar la Fundațiile Regale.

Ziua Domnului

Samarineanul milostiv

Sfântul Luca, X; 25 - 37.

Pentru a înțelege prăbușirile de acum, se cere să ne coborim gândul în urmă cu aproape două milenii, la ivirea creștinismului.

Și atunci, ca și acum, o furtună năprasnică prinsese lumea dela un capăt la celălalt, lovind toate așezările ei.

În acest amestec de întuneric nu răzbea decât propovăduirea creștină.

Pe aceste oaze de credință s'a încheșat atunci o lume nouă, cu o civilizație și cultură asemănătoare ei.

Dar astăzi ?

Toate trosnesc din încheieturi. Furtuna bântue și nu lasă în picioare decât aceea ce a fost zidit „pe piatra din capul unghiului” și nu pe nisipul sistemelor încălțate și pline de neajunsuri, ca și oamenii ce le alcătuiesc.

Azi, din nou, ca și odinioară, fiii întunericului nesocotesc legea dreptății creștine, iar oamenii nu înțeleg deplin aceste semne ale timpului.

În tot acest întuneric și haos al zilei se zărește un punct luminos care înfruntă furtuna. Este puterea legii creștine, puterea adevărului și a dreptății. Nimeni și nimic nu o poate călca și sfărma.

De două mii de ani biserica strigă, talmăcind această învățătură a Domnului. Aceasta nu însemnează că viața trebuie desbrăcată de orice prețuire, pentru a înnota printre valurile ce ne lovesc din toate părțile.

Munca este legea firii și ea nu trebuie stânjenită, însă scopul strădaniei noastre trebuie îndulcit cu iubirea față de om.

Este legătura nevăzută a iubirii care, peste toate deosebirile, ne unește fără să vrem. E legătura frăției și a iubirii omenești ce izvorăște din adâncul dumnezeesc.

Nu e destul a înțelege acest adevăr, ci trebuie făcut din el temelia vieții. Dragostea creștină trebuie să prefacă gândul nevăzut al iubirii în faptă vie.

Legiitorul ce a venit la Hristos să-l întrebe cum se poate moșteni viața de veci este pildă pentru cei de azi. Omul legii ce vorbește cu Isus cunoaște dragostea, dar îi lipsește fapta. Între cugetul lui și voința sa de înfăptuire e prăpastie.

Pentru lămurirea acestui principiu de viață, Hristos rostește pilda samarineanului milostiv.

Prin acest cuvânt sfânt dragostea față de aproapele este înainte de toate faptă.

Fericirea către care ostenim o va aduce această poruncă a iubirii, peste orice sistem economic sau social, plin de goluri.

Azi se aude, mai bine ca oricând, imnul dragostei față de cel lipsit. Atâtea suferințe ale vremurilor aspre de azi, atâți săraci, văduve și orfani, atâți bolnavi și invalizi așteaptă să ne aplecăm inima spre a-i simți.

Toate apelurile de binefaceri nu sunt altceva decât legătura dragostei dintre noi și fapta milei. Cine nu și-a dobândit un prieten prin binefacere, acela este asemenea celor ce au trecut pe lângă cel lovit din pilda zilei.

Să nu uităm de dătorul bunătăților și să nu-l nesocotim pe Isus. Singur El arată, prin morala Lui, calea, adevărul și viața.

Să ne sădim în sufletul nostru și cuvântul ap. Pavel care atunci când era mai ostenit și împovărat spunea celor din Efes: „Umblați ca fiii ai luminei și nu vă faceți părtași la faptele cele fără de roadă ale întunericului, ci mai vărtos să le defăimați, răsucipărând vremea, căci zilele rele sunt”.

Pr. Nic. Bârsan

Un economist ardelean Valentin Poruțiu

de I. Gârbacea

Prof. la Academia Comercială

Ne cunoșteam dela Cluj. Il salutăm, și-atât. Făcea parte din generația mare a Unirii, iar eu din cea de mijloc, cea mai oprosită, care azi e prinsă în cleștele format de generația tină și cea bătrână.

Întâmplarea, care-și are rostul ei în viața noastră, mi-a dat posibilitatea ca o nopate întreagă, și încă dela nouă la cinci, să stau de vorbă cu Președintele Poruțiu, așa cum i se spunea — și pe drept.

Hotărâsem să fac Anul Nou la un cumnat al meu, la Câmpia Turzii. În ajun, seara, ne întâlnim chiar în poarta casei; el venea dela socri, din Sibiu, iar eu din aglomerația unui tren în preajma unei sărbători, amândoi frânți de oboseală. Prima lui grijă a fost să contramandeze participarea la o masă colegială a conducătorilor Industriei Sârmei, aranjată în acea seară, încă la o oră așa de târzie. Era aproape nouă. Argumenta: că are și el mosafir, pe cumnatul dela Brașov. Ce se va fi discutat la masă, nu știu; destul că încep telefoanele și intervențiile. Eu, obosit și flămând după o zi de ajunare, rezistam victorios. Nici chiar gazda casei, un prea simpatic fost student al meu și care deținea o situație de conducere, nu reuși a mă convinge. Atunci, când eu credeam partida câștigată, se produce surpriza; se telefonează că Președintele Poruțiu, venit pe neașteptate, auzind că un dascăl refugiat dela Cluj este în cetate, cere cu insistență să iau parte la masă.

Orice rezistență era de prisos. Am ajuns însă după ora fixată și, conform tradiției ardeleni așa de sănătoase — întârziat nu sunt așteptați — i-am găsit în plină masă. Președintele Poruțiu care nu era în fruntea mesii, ci undeva pe la mijloc, mi-a făcut un mic locșor lângă el și m'a ospătat ardeleneste. Era un lux de mâncare și o risipă de beutură, că nici foamea mea antrenată de o zi de ajunare nu i-a putut decât cu greu face față. Președintele însuși da indicații unei doamne de alături că ce să-mi fie adus; iar cu vin eram servit cu două pahare, zicea el, unul alb și unul negru.

Eram, în adevăr, copleșit de atenție și în jur acea atmosferă de adevărată ospitalitate ardelenă, azi din ce în ce mai greu de găsit și, poate, și de realizat.

După terminarea acestei introduceri, a început ceea ce se numește în limbaj curent: examenul. Eu credeam că modestul meu scris e urmărit ici colo de generația a treia și poate de vreun tânăr împins de curiozitate. Nu mă așteptam ca cineva din generația Unirii, să se fi obosit a mă urmări. Și Președintele Poruțiu a fost o surpriză. Putea, ici-colo, să-mi dea și citate. Mi-a făcut întâi observații dela mare la mai mic; cum se scrie și ce să se scrie. Și el făcuse, la „timpul său”, încercări și încă meritorii.

Câte date nu am cules în acea seară! De ce n'am vorbit în acest timp, de trecut, de prezent, de viitor!

Când gazda casei, grijulie ca nu cumva prețuitul oaspe să nu depășească regimul — era la regim cu surăsul lui, acela care cucerește și convinge imediat, cu un gest propriu arată la „urmașul” care sta la o masă alături, la masa tinerilor, la un brad de ficior, ce încă deținea și conducea discuția acolo. Abia atunci am înțeles ce înseamnă descendența și ce consolare și satisfacție poți avea la bătrânețe, când ți-ai asigurat continuitatea numelui, cu un cuvânt: permanența, nemurirea.

În seara aceea am făcut o descoperire și mai surprinzătoare: Președintele Poruțiu era unul din cei mai de seamă economiști ai noștri în viață, adevăratul urmaș al lui Parteniu Cosma, și el la rândul lui urmașul lui Gojdu și al marelui Șaguna.

Căci, după ce am trecut peste ziaristică, am intrat în economie, unde surpriza mea a fost la fel de mare.

Mi-a vorbit despre perspectivele economiei noastre ardelenesti, despre vederile lui; un adevărat plan economic, care poate sta alături de acela făcut la 1847 de Șaguna și realizat așa de admirabil până la 1917, sau, dacă mergem mai departe, la planul strălucitului vlădică Inochentie, din 1737.

I-am sugerat atunci ideea să facă o sucursală la Brașov pentru Banca ce conducea — cea mai prosperă — și ideea a prins. Discutând detaliile mi-a spus chiar că decizia e luată.

Dimineața ne-am despărțit cu promisiunea mea, ca în vara aceasta să merg la Turda, să mergem împreună la pescuit, la „joagărul” lui și așa, în pierde-vară, să continuăm discuția.

Vorbea cu atâta căldură de grădina lui de pomi dela Deznurul cedat și câtă pasiune punea în aceste evocări, așa de rece și calculat vorbea despre un teren al lui din Turda, (traversat de conducte de gaz) și de posibilitățile lui industriale. Inimă caldă și raționament rece, iată ce a realizat în economia și finanțele noastre ardeleni, în decurs de 50 ani. Nu puteam să iau notițe pe loc, cum aș fi vrut, căci întreuream verva conversație la un bun pahar de vin, de aceea dimineața, deși frânt de oboseală, am pus pe hârtie datele proaspete în memorie și mi-am încărcat carnetul cu inbelșugate date și sugestii.

Familia are sacra datorință să strângă și să păstreze cu sfințenie orice notiță și orice lucrare care se găsește între hârtiile lui. Vremurile nu mi-au permis să-mi țin promisiunea și să merg pe vară la Turda.

În toamnă sugestia mea s'a și realizat. Filiala băncii a luat ființă și fără mine.

Abia când am văzut paginile indoliolate ale ziarelor, mi-am dat seama de greșala de a nu fi mers pe câteva zile la Turda.

Cine se putea aștepta la un desnodământ așa de neașteptat? Întrebarea e dacă și-a pus pe hârtie jaloanele planului lui în întregime, sau, când cuprins de boală, dacă a mai avut posibilitatea să o facă. În acest caz eu dețin în fragmentele și notițele mele testamentul lui economic.

De sigur, nu sunt în măsură a executa ceva din el, căci situația mă pune în afara finanțelor noastre ardeleni. Ceea ce însă pot face — și trebuie să fac — e să nu las uitarea să cuprindă omul și opera sa și să-l trec alături de aceia pe care i-am scos și continui să-i scoate din uitare și care formează patrimoniul, inventarul gândirii noastre ardeleni.

De aceea biblioteca, arhiva și tot ce a rămas hârtie scrisă în urma sa trebuie încredințate spre cercetare unui om de branșă, dacă familia nu va găsi cu cale să o dăruiască apoi în întregime, fie secțiunii economice a Asociațiunii „Astra”, al cărei Președinte mi se pare că a fost, fie Academiei noastre comerciale.

Pentru că deși Poruțiu avea o formațiune juridică, aplicațiunile îi erau prin excelență economice. Viața și opera îi sunt doar o strălucitoare dovadă.

La mormântul lui să nu plângem, ci să repetăm acel dicton al unui mare popor aliat: „Unde cade unul, răsar zece”. A căzut un economist — cel mai de seamă economist al nostru — să facem să răsară zece!

Universitatea din Cluj

și

Asociațiunea transilvană („Astra”)

În anul 1871 despărțământul „Astra”-Cluj își ținea adunarea generală, în zilele de 8 și 9 Oct., la Milașul Mare.

Din inițiativa acestei adunări, comitetul central al Asociațiunii trimite Ministerului de Culte și Instrucție din Budapesta o adresă privind înființarea Universității din Cluj.

Fiind vorba de o atitudine, socotim că reproducerea acestei adrese nu va fi lipsită de interes.

*Inalt Ministeriu regesc unguresc de
Culte și Instrucțiune*

Universitatea de stat ce este proiectată a se înființa în Cluj atrage asupra-și atențiunea fiecărui fiu și cetățean al patriei. Adecă are să fie un institut de cultură mai înaltă, din ale cărui binefaceri să vor împărtăși toți fiii patriei, fără deosebire de naționalitate, prin urmare și fiii poporului român. Ca însă atare institut de cultură și științe mai înalte, să poată corespunde în tot respectul nobilei și salutarei sale misiuni, după modesta-ne opiniune, la înființarea

și organizarea aceluia ar trebui să se ia în dreapta și cuvenita considerațiune și interesele de cultură ale popoarelor din patrie și în special al poporului român, carele face majoritatea locuitorilor din Transilvania. Iar aceste interese de cultură s'ar vedea reprezentate și respectate mai cu demnitate în cazul, când la înființându universitate s'ar propune diversele specialități de științe în limbile uzate în această țară, căci astfel s'ar da și tinerimei române, ce va acurge la acest focular de cultură din diverse părți, dorita ocaziune de a asculta studiile respective în limba sa, satisfăcându-se totodată prin aceea și recerînțelor de dezvoltare și perfecționare a limbilor din țară. E un adevăr constatat, cumcă cultura științifică se procură cu o înlesnire și cu un temei mai mare în limba maternă, mărturie învederată despre aceasta este istoria culturii tuturor popoarelor.

Din aceste motive, plecat subsemnatul comitet, având deoparte în vedere misiunea și scopul Asociațiunii transilvane, care, conform statutelor sale § 1

și 2 este, de a lucra cu toate mijloacele cuviincioase pentru înaintarea culturii în diverse ramuri ale aceleia; de altă parte, considerând și dorințele manifestate din partea inteligenței române în obiectul din chestiune, se simte dator a ruga cu toată căldura pe In. Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune, ca înalt acelaș, în proiectul de lege ce-l va așterne Dietei spre pertractare legală, în privința înființării universității, să binevoiască a lua în cuvenita considerare și interesele de cultură a limbei române și astfel a expora pe calea legislațiunii, ca la amintitul institut să se ridice catrede paritetice pentru propunerea studiilor și în limba română, ceea ce cu atât ar fi mai de lipsă, cu cât prin aceea s'ar satisface unei cereri și dorinți atât de juste, cât și de fierbinte a Românilor, cari încă constituie un factor nu neconsiderabil în organismul statului.

Altcum, cu cea mai profundă venerațiune.

Sibiu, în 2 Ianuarie 1872.

Comitetul central al Asociațiunii

Citiți cel mai vechiu ziar

„Gazeta Transilvaniei”

Cronica Agricolă**Apărarea pomilor fructiferi contra pagubelor ce le-ar putea cauza iepurii**

Unii pomicultori s'au plâns, mai ales prin presă, că în iarna trecută iepurii le-au cauzat mari pagube prin roaderea tulpinii pomilor roditori. Dacă iepurii cauzează oarecari pagube acestor pomi, în realitate vina cade asupra pomicultorilor neglijenți sau neștiutori, care nu iau măsurile necesare pentru a-și apăra pomii în timpul nămeșilor mari, când iepurii pot cauza pagube, ori cât de mic ar fi numărul lor.

Pentru apărarea pomilor, în contra iepurilor putem aplica una din cele două rețete de mai jos,

a) Spoirea cu var, înainte de căderea zăpezii, a tulpinei pomilor, până la înălțimea ce credem că ar putea ajunge iepurii de pe stratul de zăpadă. Dacă nu sunt ploii abundente, care să spele varul, pomii se apără prin acest procedeu pe o durată de cel puțin 3 luni.

b) Ungerea tulpinei, înainte de căderea zăpezii, până la înălțimea ce credem că ar putea ajunge iepurii de pe stratul de zăpadă, cu un amestec de bălegar, lut, var și zeamă de bălegar. Aceasta este una din cele mai bune și ieftine măsuri, prin care se apără pomii fructiferi, pe o perioadă de cel puțin 5 luni.

Cronica Teiușului

Târgul de țară, cel mai mare din cele patru, s'a ținut la 8 Nov. c. ziua de Săn-Mihailu. Joi a fost târgul de vite, și a curs ca valul mulțimea de vite, cai și mai ales porci. Nu s'au vândut însă așa de multe, pe cât au venit. Semn că suntem încă bogați în inventar viu. Azi târgul de mărfuri a fost mai ales al zarzavaturilor. Varză și ceapă au fost cu vagoanele. Prețurile mari. Funia de ceapă frumoasă a fost plătită și cu 150-160 de lei. Varza cu câte 20-30 lei căpățina. Tineret mult și multe țoale de ale muntenilor, cu prețul de 3-7 mii de lei unul.

Lucrările la noua biserică curg fără întrerupere. Părintele Gruiu fiind bolnav, toată grija o poartă Sf. Sa Traian Ștefu.

Darurile credincioșilor pentru biserică de asemenea picură, zi de zi, dacă nu curg.

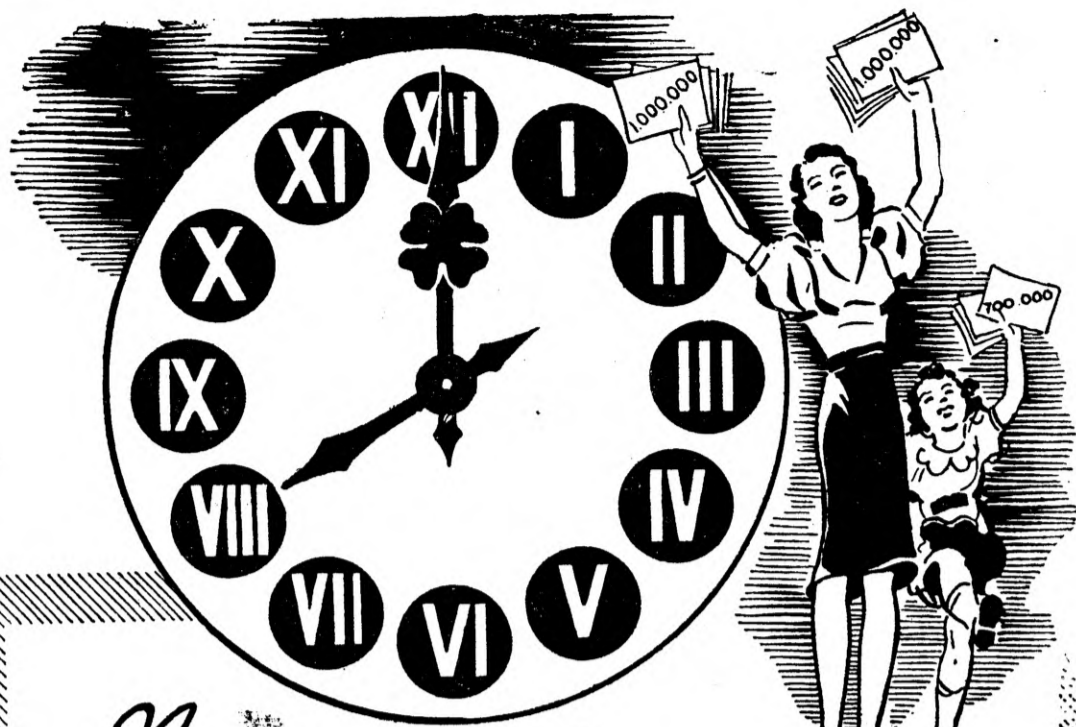
La palatul administrativ lucrările s'au oprit de-o vreme, din lipsa zidarilor. Temeliile de beton sunt isprăvite, grație stăruinței pretorului, d-l Dr. Vasile Bărluțiu. Dacă se vor afla undeva meșteri zidari, se va continua lucrarea în roșu. Cărămida e toată adunată în jurul noii clădiri, menite să fie o frumusețe a târgului nostru.

Însemnările de toamnă, grație vremii favorabile și hărniciei gospodărilor, s'au făcut aproape toate. Ploile, care mai stăruie încă, vor face să înverzescă, în curând, câmpurile.

Mișcare culturală de asemenea este. Mai multe reprezentații teatrale au avut loc și în localitate, iar Dumineca trecută a avut la Aiud o șezătoare literară la care au luat parte și unii teiușeni. Mare impresie au făcut poezii: Lucian Valea, Copilu-Cheatră, D. Savu și Ionel Potopin.

O masă de 150 tacămuri a încheiat serbarea organizată de „Astra”, sub conducerea poetului Ovidiu Hulea, care a citit o minunată baladă: „Maica Domnului dela Nicula”, lăsând o adâncă impresie prin actualitatea ei fermecătoare.

Pascu Ludeanu

*Nu aduce anul
ce aduce ceasul...*

**LA 19 NOEMVRIE ORA 8
ESTE CEASUL DVS... CÂND
SE TRAGE CLASA 3-A**

la

LOTERIA DE STAT PE CLASE

A apărut**„GAZETA CARTILOR“**

pe Nov. a. c. (a. XII, 1-2) cu colaborarea d-lor Al. T. Stamatiad, George Dumitrescu și Pimen Constantinescu (versuri), C. D. Dimitriu f. ministru (Cartea Economică), George D. Nedelcu, f. Secretar G-ral (Cartea Științifică), Prof. D. Munteanu-Râmnic (Cea dintâi generație transnistriană și Univ. Pop. „N. Iorga”), Aur. G. Stino (N. Gane și limba noastră), Sc. Preajbă (Cartea Germană), Prof. T. Palade (Raport italian despre noi în 1525), Prof. Dr. N. Dimancea (recenzii: I. P. Sf. Nifon Criveanu, Al. Gherghel și Ecat. St. Manole), Ing. Cezar Cristea (recenzii: Dr. Dem. O. Vasiliu ș. a.), D-ra Eleonora Alexiu (Cataloage de Cărți Vechi), Sculptor Ion Pantazi (Salonul oficial și alte expoziții artistice), Iosif E. Naghiu (Manuscrise italiene la Blaj — și O icoană românească în Italia) — și cu *antologie la zi* (I. Soricu, Mircea Dem. Rădulescu, George Dumitrescu, A. Cotruș, Petre Stati, Căp. Drag. Petrescu, D. Portasse-Prut — și I. Popovici-Bănașeanu), *Carnet bibliografic, Liga Culturală, bibliotecă, ortografie și gramatică, redeschiderea cursurilor dela Vălenii de Munte* (dare de seamă), *cărți primite, cronica revistelor și ziarelor, vitrine și noi apariții, pagini și îndemnuri alese, note, cărți didactice ș. a.*

Red. și adm.: București — Str. Leonida 4. Director: Prof. D. Munteanu-Râmnic. Abonamentul anual: 300 lei.

„LETEA“

Prima Societate Română
pentru fabricarea de hârtie
Fabrica de Hârtie Zărnești

INTREPRINDERE INDUSTRIALĂ DIN BRAȘOV

caută

TÂNĂR DESTOINIC

cu cunoștințe comerciale, pentru voiajor. Trebuie să poseadă limba română, germană și eventual maghiară. Este de dorit angajare imediată. A se adresa la redacția ziarului sub „DISPONIBIL“.

TIPOGRAFIA**„ASTRA“**

Execută orice tipăritură
sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într'o întreprindere curat românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA“)

Funcționari, Intelectuali!

Cu Lei 104.-

Restaurantul Consiliului de Patronaj „VICTORIA” din localul Prefecturii, oferă o masă substanțială și gustoasă la prânz și seara compusă din 3 feluri de mâncări. — Servesc și alte consumații (vin, bere, etc.) Deschis dela ora 12,30-15 și dela 19-22 în fiecare zi.

Informațiuni

Rolul universității din Cluj în vleața națională

Duminecă, 15 Noemvrie c. orele 11 a. m. în sala cinematografului „Astra” va vorbi d-l *Dr. Iuliu Hațieganu*, rectorul universității din Cluj-Sibiu.

Membrii „Astrei” nu vor putea lipsi dela această manifestare românească.

Cei care s'au adăpat din izvoarele curate ale științei și conștiinței revărsate din Clujul românesc, vor fi de față.

Cei cărora seriozitatea și obiectivitatea strădaniilor universității din Cluj le-a întărit încrederea și mândria în vrednicia și destinul neamului românesc, vor fi de față.

Toți Românii, pentru care Universitatea Daciei Superioare este inima și pulsul vieții adevăratului Ardeal și care nu se vor liniști până nu o vor restitui pe temelile ei firești și în mijlocul trupului azi frânt, vor fi de față.

Niciun bun Român nu poate lipsi dela această binevenită ocazie de manifestare a solidarității de gândire și simțire românească!

Despărțământul „Astra”-Brașov

Convocare

Toți membrii și prietenii vechii societăți culturale ardelen „Astra” sunt invitați să ia parte la reînființarea „Cercului cultural” din Brașov-Schei.

Adunarea de constituire se va ține Joi, 19 Nov. a. c. la ora 6 p. m. în localul Societăților Unite din Piața Unirii.

Delegații desp. Astrei:

N. Baboie, *Dr. V. Stinghe*,
v.-preș. v.-preș.

C. Mușlea, *D. Navrea*, *G. Curcă*, *B. Măz-gărean*, *I. Baboie* membri în comitet.

Farmacii de serviciu, dela 7-14 Nov. a. c.: Farmacia „St. Maria”, G. Tului, Piața Libertății No. 2. Farmacia „Aesculap” Iosif Woith, Str. G-ral Moșoiu No. 53.

Conferințe

Duminecă, 15 Nov. 1942, ora 11 a. m. în sala „Astra”: *Dr. Iuliu Hațieganu*, rectorul universității din Cluj-Sibiu, va vorbi despre: „*Rolul Universității din Cluj în vleața națională.*”

Registru sau carnet facturier?

Camera de Comerț și de Industrie din Brașov aduce la cunoștința comercianților că obligativitatea înființării unui registru facturier, numerotat și parafat de un judecător al Tribunalului locului de reședință al comerciantului, sau de către judecătorul de pace respectiv, în localitățile unde nu există Tribunal, nu se mai pretinde, acesta putând fi înlocuit prin carnetul facturier vizat de Administrațiile Financiare.

Pentru „Ajutorul de iarnă”

Școala de copii mici C. F. R. din localitate, condusă de Doamna Eta Moraru, a donat suma de lei 400 pentru „Ajutorul de iarnă”.

Nu de mărimea sumei e vorba, ci de amănuntul, că această școală este așezată în cartierul cel mai sărac din Brașov. Pentru micii copilași darul de 400 lei, raportat la puținul ce-l au, reprezintă o avere.

De când lumea, inima săracului e mai aproape de cel în necaz.

Cronica Războiului

de **Mardare Mateescu**

Aspectele frontului diplomatic

Războiul de mișcare din Africa de Nord și invazia americană au pus la ordinea de zi o serie de probleme militare și politice, privity la Berlin cu seriozitate și liniște. Se poate presupune că toate aceste probleme vor fi în curând rezolvate, atât cele referitoare la forțele Axei între ele, cât și cele dintre Axă și Franța.

Nu se putea evita faptul ca la discutarea tuturor acestor probleme să nu fie pusă în cadrul discuțiilor și chestiunea legăturilor germano-franceze, deoarece Franța a fost împinsă, — în urma ultimelor evenimente — într'o situație complet nouă, care pretinde o atitudine clară.

În ceea ce privește guvernul din Vichy, acest fapt s'a și împlinit, în urma răspunsului Mareșalului Petain la mesajul D-lui Roosevelt, în urma ordinelor date și rezistenței depuse, precum și în asumarea de către Mareșalul Petain a comandamentului suprem al forțelor franceze. Măsura din urmă a devenit necesară, în urma faptului că amiralul Darlan, comandantul suprem de până acum al forțelor franceze, a căzut la Alger în mâinile Americanilor.

Americanii au anunțat că amiralul Darlan, este „oaspetele” generalului american din Alger și că este tratat cu toate onorurile. Până acum nu este încă lămurit dacă amiralul e prizonier de războiu, sau a rămas în Alger din proprie inițiativă.

Mareșalul Weygand se află la Vichy și s'a pus la dispoziția Mareșalului Petain. Fostul prizonier de războiu, generalul Giraud, a trecut de partea Americanilor. Guvernatorul și rezidentul din Tunis și Maroc s'au pus la dispoziția guvernului din Vichy.

După cum se poate constata, nici măcar chestiunile personale, pe

lângă marile probleme [politice de principiu, n'au fost rezolvate până acum. Nu este vorba numai de problema bunei voințe a guvernului din Vichy, ci de mai mult și anume, de problema autorității și capacității guvernului din Vichy de a se impune în Franța și în colonii; chiar în domeniul civil, guvernul din Vichy n'a reușit să dovedească fermitatea și energia necesară.

Se constată, din ce în ce mai mult, că față de pozițiile partenerilor în războiu, o atitudine de oportunitate nu mai poate exista. Acest lucru s'a spus de curând la Berlin, la adresa anumitor state, aparent neutre, și aceasta se referă cu atât mai mult la Franța. Este clar că orice hotărîre politică, indiferent care, va fi de o importanță covârșitoare.

Ruperea legăturilor diplomatice dintre Washington și Vichy, urmată de ruperea legăturilor cu Canada și Mexic, formează numai un prolog.

Nu se poate trece cu vederea efectul invaziei anglo-americane asupra celorlalte state din spațiul mediteranian, deoarece în urma flagrantei încălcări a neutralității franceze, nici un alt stat nu mai este sigur față de o acțiune similară.

La Berlin domnește o încredere deplină, deoarece puterile Axei dispun de rezerve politice și militare suficiente, spre a stăpâni și această situație:

Pentru sectorul mediteranian se deschide deci, odată cu acțiunea anglo-americană care a pus în mișcare balanța raporturilor de atitudine în războiul de față, scena unor acțiuni de importanță hotărîtoare pentru modul cum vor evolua evenimentele decisive ale acestei conflagrații. Acest sector atrage azi atențiunea tuturor.

Situația pe fronturi

Pe frontul din răsărit

Cu toate evenimentele petrecute în sectorul mediteranian, frontul din răsărit nu-și pierde importanța lui, deși în momentul de față operațiunile care au loc aici sunt prea puțin amole. În sectorul central și nordic, zăpada și ploile reci împiedecă foarte mult activitatea, de o parte și de alta a frontului. La Stalingrad au loc lupte izolate pentru nimicirea ultimelor cuiburi de rezistență care se mai găsesc în oraș. Activitatea acestor trupe de șoc este foarte vie.

În Caucazul de Vest și în sectorul Terekului au fost respinse numeroase atacuri inamice, prin lupte înverșunate, iar pregătirile de atac inamice au fost zdrobite prin focul artileriei.

Pe frontul Donului trupele române au respins atacuri inamice. Avioane de

luptă au intervenit cu succes în luptele terestre. O încercare a inamicului de a trece fluviul a fost zădărnicită.

Frontul din Egipt

Pe frontul egiptean continuă mișcările intenționate ale trupelor germane și italiene, care au distrus, în lupte încununate de succes, un număr de 12 tancuri inamice. Forțe aeriene germane și italiene au atacat mai departe flota de debarcare anglo-americană din Africa de Nord.

Atacul american în Africa de Nord

Postul de radio Vichy a anunțat că știrile privitoare la înainta-

rea rapidă a Americanilor în Africa de Nord sunt lipsite de temeiuri. Trupele franceze continuă să opună o rezistență îndârjită. Se pare că aprovizionarea trupelor americane provoacă dificultăți mai mari decât se crezuse, din cauza marilor distanțe de parcurs și a activității aviației și submarinelor germane.

Telegrame recente arată că în Maroc luptele continuă încă. Unitățile marinei depun rezistență violentă, mai ales în regiunea Casablanca. Tunisul, care probabil a fost atacat de Miercuri dimineață, de asemenea rezistă.

Forțele germane și italiene au trecut frontiera Franței

În dimineața zilei de 11 Noemvrie c., trupele germane au trecut frontiera de demarcație către Franța neocupată, pentru apărarea teritoriului francez împotriva iminentei operațiuni de debarcare anglo-americană în Franța de Sud. Mișcările trupelor germane decurg conform planului. În înțelegere cu comandamentul suprem german, trupele italiene au trecut și ele linia frontierei dintre Italia și Franța neocupată, pentru a asigura apărarea coastelor Mediteranei.

Mareșalul Petain a protestat împotriva intrării trupelor germane pe teritoriul francez neocupat, prevalându-se de convențiunea de armistițiu. Pe de altă parte, guvernul francez a dat instrucțiuni organelor militare și de poliție în subordine, de a nu opune nicio rezistență trecerii trupelor germane și a-și păstra calmul și sângele rece.

Fuehrerul a adresat un călduros apel către armata și poporul francez. Purtătorul de cuvânt al Ministerului de Externe din Berlin, scoțând în relief mesajul Fuehrerului, a amintit și de protestul adresat de Mareșalul Petain, față de trecerea trupelor germane pe teritoriul francez. Concomitent însă cu acest protest organele de ordine și siguranță ale Franței au primit dispoziția de a nu opune nicio rezistență. Reiese deci, că protestul Mareșalului este pur formal și e privit ca atare la Berlin.

Deplasarea trupelor Axei pentru protejarea litoralului de miazăzi al Franței se face rapid și după un plan bine fixat. Contrar tuturor afirmațiilor oportrivnice, populația franceză a arătat un viu interes față de ajutorul militar german și italian. Transporturile pe calea ferată s'au făcut fără stânjenire, cu ajutorul efectiv al autorităților franceze. Ele s'au desfășurat fără dificultăți. După 12 ore toate obiectivele prevăzute fuseseră atinse.

D-l Dr. Iuliu Hațieganu

Rectorul universității din Cluj-Sibiu, va vorbi
Duminecă 15 Nov. c. orele 11 a. m.
în sala „Astra”

despre
Rolul universității din Cluj în vleața națională

Redactor responsabil
ION COLAN